

Εισηγητική έκθεση
στο σχέδιο νόμου "Δικαστική προστασία στα δημόσια έργα, τις
κρατικές προμήθειες και τις υπηρεσίες σύμφωνα με την οδηγία
89/665/ΕΟΚ"

Η οδηγία 89/665/ΕΟΚ που αποκαλείται και "δικονομική οδηγία" επιβάλλει στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να παρέχουν ομοιόμορφη και αποτελεσματική δικαστική προστασία κατά τη διαδικασία που καταλήγει στη σύναψη συμβάσεων δημόσιων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών. Αν και η προθεσμία για τη συμμόρφωση προς τις διατάξεις της οδηγίας έχει ήδη λήξει από τις 21 Δεκεμβρίου 1991, η Ελληνική Δημοκρατία δεν έχει λάβει μέχρι τώρα τα αναγκαία μέτρα για την τυπική μεταφορά της οδηγίας στην εσωτερική έννομη τάξη με την αντίληψη ότι η προβλεπόμενη από την ισχύουσα νομοθεσία δικαστική προστασία είναι επαρκής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρώντας αντιθέτως ότι η κείμενη εθνική νομοθεσία δεν ανταποκρίνεται πλήρως προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την πιο πάνω δικονομική οδηγία κατέθεσε κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας προσφυγή παραβάσεως, η οποία έγινε δεκτή με την από 19.9.1996 απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (υπόθ. C-236/95). Η καταδικαστική αυτή απόφαση αφορά τον τομέα των κρατικών προμηθειών και ήδη είναι εκκρεμής και δεύτερη προσφυγή παραβάσεως για τον τομέα των δημόσιων έργων.

Με το παρόν σχέδιο νόμου που έχει συνταχθεί από ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή σκοπείται η προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας 89/665/ΕΟΚ στους τομείς της προσωρινής δικαστικής προστασίας, της ακύρωσης ή της αναγνώρισης της ακυρότητας, της αποζημίωσης και της εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων. Η προτεινόμενη ρύθμιση περιορίζεται στο αναγκαίο μέτρο που επιβάλλουν οι κοινοτικές υποχρεώσεις χωρίς να μεταβάλλεται, κατά τα λοιπά, το υφιστάμενο νομικό καθεστώς εκδικάσεως των σχετικών διαφορών από το Συμβούλιο της Επικρατείας, τα διοικητικά και τα πολιτικά δικαστήρια.

Ειδικότερα με το άρθρο 1 οριοθετείται το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του νόμου που καταλαμβάνει διαφορές αναφερόμενες στο στάδιο πριν από τη σύναψη της σύμβασης και εμπίπτουσες στην ουσιαστική ρύθμιση των οδηγιών 93/37/ΕΟΚ (δημόσια έργα), 93/36/ΕΟΚ (κρατικές προμήθειες) και 92/50/ΕΟΚ (υπηρεσίες).

Με το άρθρο 2 προσδιορίζονται, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 3 της δικονομικής οδηγίας, τα πρόσωπα που δικαιούνται να ζητήσουν δικαστική προστασία (ενδιαφερόμενος) και διευκρινίζεται ότι δεν θίγονται οι ισχύοντες κανόνες κατανομής της αρμοδιότητας μεταξύ των δικαστηρίων.

Το άρθρο 3 εισάγει σοβαρές καινοτομίες, καθόσον αφορά την προσωρινή δικαστική προστασία, που αποσκοπούν να διασφαλίσουν την αποτροπή της βλάβης των συμφερόντων των ενδιαφερομένων χωρίς να ματαιώσουν την πρόοδο της διαδικασίας σύναψης των σχετικών συμβάσεων. Ετσι θεσπίζεται, ως απαραίτητη διαδικαστική προϋπόθεση, για την άσκηση αίτησης ασφαλιστικών μέτρων η προηγούμενη κατάθεση στην αναθέτουσα αρχή ενδικοφανούς προσφυγής, η οποία πρέπει να προσδιορίζει την αποδιδόμενη νομική και πραγματική πλημμέλεια. Με την τήρηση της διοικητικής αυτής διαδικασίας εκκαθαρίζεται η υπόθεση κατά το νομικό και πραγματικό μέρος και δίδεται η ευκαιρία στη Διοίκηση να επανορθώσει την ενδεχόμενη πλημμέλεια κατά τη διαδικασία που προηγείται της

σύναψης της σύμβασης. Η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων γίνεται δεκτή εφόσον συντρέχουν σωρευτικά η σοβαρή πιθανολόγηση παραβάσεως κοινοτικού ή εθνικού κανόνα δικαίου και η ανάγκη λήψης ασφαλιστικού μέτρου, ενώ η στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημόσιου συμφέροντος μπορεί να οδηγήσει στην απόρριψη της αιτήσεως. Η κατάθεση της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων αποσυνδέεται από το κύριο ένδικο βοήθημα, αλλά ανακύπτει υποχρέωση καταθέσεως του τελευταίου σε περίπτωση χορηγήσεως ασφαλιστικού μέτρου για να εξασφαλιστεί η ομαλή πορεία του δημόσιου διαγωνισμού.

Με το άρθρο 4 προβλέπεται ότι η αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και η αγωγή αναγνώρισεως της ακυρότητας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων καλύπτει όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2 παρ. 1β της δικονομικής οδηγίας και ότι η ακύρωση δεν θίγει τη σύμβαση που έχει υπογραφεί πριν από τη δημοσίευση της ακυρωτικής αποφάσεως (άρθρο 2 παρ. 6 οδηγίας). Εξάλλου, στο άρθρο 5 προσδιορίζεται η φύση και η έκταση της αποζημιώσεως που συνίσταται στην ευθύνη από τις διαπραγματεύσεις (άρθρα 197 και 198 Α.Κ.) εξαιτίας του παράνομου αποκλεισμού από τη συμμετοχή ή την ανάθεση δημόσιου έργου κ.λπ. Λόγω της μεγάλης σημασίας των διαφορών από δημόσια έργα κ.λπ. γίνεται χρήση της ευχέρειας που παρέχει το άρθρο 2 παρ. 5 της οδηγίας και απαιτείται για την αποζημίωση η προηγούμενη ευθεία ακύρωση ή αναγνώριση της ακυρότητας της προσβαλλόμενης πράξεως.

Περαιτέρω το άρθρο 6 εξασφαλίζει, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 7 της δικονομικής οδηγίας, την αναγκαστική εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων που επιδικάζουν χρηματικές αξιώσεις κατά του Δημοσίου και των νομικών προσώπων, τα οποία απολαύουν των ίδιων με το Δημόσιο διαδικαστικών προνομίων.

Τέλος το άρθρο 7 μεταφέρει τη ρύθμιση του άρθρου 3 της οδηγίας για τη συνεργασία των ελληνικών αρχών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ το άρθρο 8 ρυθμίζει θέματα διαχρονικού δικαίου.

Σχέδιο νόμου
"Δικαστική προστασία στα δημόσια έργα, τις κρατικές προμήθειες και τις υπηρεσίες σύμφωνα με την οδηγία 89/665/ΕΟΚ"

Άρθρο 1
Πεδίο εφαρμογής

Οι διαφορές που αναφύονται κατά τη διαδικασία που προηγείται της σύναψης συμβάσεων δημόσιων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, διέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου, εφόσον η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των οδηγιών 93/37/ΕΟΚ (ΕΕ L 199 της 9-8-1993), 93/36/ΕΟΚ (ΕΕ L 199 της 9-8-1993) και 92/50/ΕΟΚ (ΕΕ L 209 της 24-7-1992), όπως οι δύο πρώτες οδηγίες έχουν μεταφερθεί στην εσωτερική έννομη τάξη με τα προεδρικά διατάγματα 23/1993 (ΦΕΚ 8 Α') και 370/95 (ΦΕΚ 199 Α').

Άρθρο 2
Εκταση δικαστικής προστασίας

1. Κάθε ενδιαφερόμενος, ο οποίος έχει ή είχε συμφέρον να του ανατεθεί συγκεκριμένη σύμβαση δημόσιων έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών και υπέστη ή ενδέχεται να υποστεί ζημία από παράβαση της κοινοτικής ή εσωτερικής νομοθεσίας, δικαιούται να ζητήσει, κατά τα οριζόμενα ειδικότερα στα επόμενα άρθρα, προσωρινή δικαστική προστασία, ακύρωση ή αναγνώριση ως άκυρης της παράνομης πράξης της αναθέτουσας αρχής και επιδίκαση αποζημίωσης.

2. Η δικαιοδοσία, η αρμοδιότητα και η διαδικασία εκδίκασης των σχετικών διαφορών, εφόσον δεν ορίζεται διαφορετικά στον παρόντα νόμο, ρυθμίζεται κατά τις ισχύουσες διατάξεις.

Άρθρο 3
Προσωρινή δικαστική προστασία

1. Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει προσωρινή δικαστική προστασία για να αρθεί εικαζόμενη παράβαση ή να αποτραπεί περαιτέρω ζημία στα συμφέροντά του.

2. Πριν υποβάλει την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων ο ενδιαφερόμενος οφείλει μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών, αφότου έλαβε γνώση με οποιοδήποτε τρόπο της παράνομης πράξης ή παράλειψης, να ασκήσει προσφυγή ενώπιον της αναθέτουσας αρχής, προσδιορίζοντας ειδικώς τις νομικές και πραγματικές αιτιάσεις που δικαιολογούν το αίτημά του. Η προσφυγή κοινοποιείται με επιμέλεια του προσφεύγοντος στον εκπρόσωπο ή τον αντίκλητο κάθε θιγομένου. Δεν απαιτείται άσκηση προσφυγής κατά πράξεως, η οποία δέχεται εν όλω ή εν μέρει προσφυγή άλλου προσώπου. Η αναθέτουσα αρχή οφείλει να αποφανθεί αιτιολογημένα, μέσα σε προθεσμία δέκα ημερών από την άσκηση της προσφυγής και, αν την κρίνει βάσιμη, λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα. Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία, τεκμαίρεται η απόρριψη της προσφυγής. Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής δεν θίγουν διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας που προβλέπουν άσκηση διοικητικών προσφυγών κατά τη διεξαγωγή δημόσιων διαγωνισμών.

3. Η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων κατατίθεται στο αρμόδιο δικαστήριο μέσα σε προθεσμία πέντε ημερών από τη ρητή ή σιωπηρή απόρριψη της προσφυγής και δεν επιτρέπεται να περιέχει αιτιάσεις διαφορετικές από τις αιτιάσεις της προσφυγής. Η άσκηση της προσφυγής και η προθεσμία για την άσκηση της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων κωλύουν τη σύναψη της σύμβασης. Ο αρμόδιος για την εκδίκαση της αίτησης δικαστής και επί πολυμελών δικαστηρίων ο πρόεδρος του οικείου τμήματος ορίζει με πράξη του την ημέρα και ώρα εκδίκασης της αίτησης, καθώς και την προθεσμία κλήτευσης. Η ημερομηνία

εκδίκασης δεν πρέπει να απέχει πέραν των δέκα πέντε ημερών από την κατάθεση της αίτησης, η δε προθεσμία κλήτευσης δεν μπορεί να είναι μικρότερη από δέκα ημέρες. Αντίγραφο της αίτησης με κλήση κοινοποιείται με επιμέλεια του αιτούντος προς την καθής η αίτηση αναθέτουσα αρχή και προς κάθε τρίτο ενδιαφερόμενο, του οποίου την κλήτευση θεωρεί αναγκαία ο δικαστής. Κάθε ενδιαφερόμενος, του οποίου επηρεάζονται τα συμφέροντα, δικαιούται να ασκήσει παρέμβαση. Οι διάδικοι οφείλουν να προσκομίσουν κατά την εκδίκαση της υπόθεσης όλα τα κρίσιμα έγγραφα και τα λοιπά αποδεικτικά μέσα που έχουν στη διάθεσή τους.

4. Ο αρμόδιος κατά την προηγούμενη παράγραφο δικαστής μπορεί με την κατάθεση της αίτησης να εκδώσει προσωρινή διαταγή, που καταχωρίζεται κάτω από την αίτηση και περιέχει αποκλειστικά τα μέτρα, τα οποία πρέπει να ληφθούν μέχρι την έκδοση της απόφασης. Η προσωρινή διαταγή μπορεί να ανακληθεί είτε από το δικαστή που την χορήγησε, μετά από αίτηση της αναθέτουσας αρχής και μετά από κλήση και ακρόαση του αιτούντος προ εικοσιτεσσάρων ωρών είτε από το δικαστήριο που θα δικάσει την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων.

5. Η αίτηση ασφαλιστικών μέτρων γίνεται δεκτή, εφόσον πιθανολογείται σοβαρά η παράβαση κανόνα του κοινοτικού ή του εσωτερικού δικαίου και η λήψη του μέτρου είναι αναγκαία για να επανορθωθεί η παράβαση ή να αποτραπεί η ζημία των συμφερόντων του αιτούντος. Η αίτηση όμως μπορεί να απορριφθεί, αν από τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημόσιου συμφέροντος, κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την παραδοχή θα είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. Η απόρριψη της αίτησης για οποιοδήποτε λόγο δεν θίγει άλλα δικαιώματα του αιτούντος.

6. Το δικαστήριο διατάζει τα κατάλληλα ασφαλιστικά μέτρα, χωρίς να δεσμεύεται από τις προτάσεις των διαδίκων. Διατάζει ιδίως την αναστολή ισχύος όρων της διακήρυξης, των τευχών δημοπράτησης και οποιουδήποτε άλλου εγγράφου σχετικού με τη διεξαγωγή του διαγωνισμού, την αναστολή εκτέλεσης οποιασδήποτε πράξης της αναθέτουσας αρχής, την απαγόρευση νομικών ή υλικών ενεργειών, την εκτέλεση των απαραίτητων θετικών πράξεων, όπως η διατήρηση εγγράφων και άλλων στοιχείων, καθώς και την αναστολή σύναψης της σύμβασης. Η διάταξη του άρθρου 692 παρ. 4 ΚΠολΔ δεν μπορεί να παρακωλύσει τη λήψη του κατάλληλου ασφαλιστικού μέτρου.

7. Η άσκηση της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων δεν εξαρτάται από την προηγούμενη άσκηση της αίτησης ακυρώσεως ή της κυρίας αγωγής. Η προθεσμία άσκησης των ένδικων αυτών βοηθημάτων διακόπτεται με την κατάθεση της αίτησης ασφαλιστικών μέτρων και αρχίζει από τη δημοσίευση της σχετικής απόφασης. Ο διάδικος, που πέτυχε υπέρ αυτού τη λήψη ενός ασφαλιστικού μέτρου, οφείλει μέσα σε προθεσμία τριάντα ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης αυτής, να ασκήσει την αίτηση ακυρώσεως ή την κυρία αγωγή, διαφορετικά αίρεται αυτοδικαίως η ισχύς του ασφαλιστικού μέτρου. Η δικάσιμος για την εκδίκασή τους δεν πρέπει να απέχει πέραν του τριμήνου από την κατάθεση του δικογράφου.

Άρθρο 4

Ακύρωση ή αναγνώριση της ακυρότητας

1. Ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να ζητήσει την ακύρωση ή την αναγνώριση ως άκυρης κάθε πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής, που παραβιάζει κανόνα του κοινοτικού ή εσωτερικού δικαίου σχετικού με τη διαδικασία που προηγείται της σύναψης της σύμβασης. Ιδίως δικαιούται να ζητήσει την ακύρωση ή την αναγνώριση της ακυρότητας όρου που περιέχεται στη διακήρυξη, στα τεύχη δημοπράτησης ή σε άλλο έγγραφο σχετικό με τη διαδικασία του

διαγωνισμού και αναφέρεται σε τεχνικές, οικονομικές και χρηματοδοτικές προδιαγραφές, καθώς και των πράξεων αποκλεισμού από τη συμμετοχή στο διαγωνισμό, αξιολόγησης προσφορών και κατακύρωσης του αποτελέσματος του διαγωνισμού.

2. Αν το δικαστήριο ακυρώσει ή αναγνωρίσει την ακυρότητα πράξης ή παράλειψης της αναθέτουσας αρχής μετά τη σύναψη της σχετικής σύμβασης, η τελευταία δεν θίγεται, εκτός αν πριν από τη σύναψη αυτής είχε ανασταλεί η διαδικασία κατακύρωσης του διαγωνισμού με απόφαση ασφαλιστικών μέτρων ή προσωρινή διαταγή. Στην περίπτωση αυτή ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να αξιώσει αποζημίωση σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο επόμενο άρθρο.

Άρθρο 5

Αξίωση αποζημίωσης

1. Ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος αποκλείστηκε από τη συμμετοχή ή την ανάθεση δημόσιου έργου, προμήθειας ή υπηρεσίας, κατά παράβαση κανόνα του κοινοτικού ή του εσωτερικού δικαίου, δικαιούται να αξιώσει από την αναθέτουσα αρχή αποζημίωση, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις των άρθρων 197 και 198 Α.Κ. Κάθε διάταξη, που αποκλείει ή περιορίζει την αξίωση αυτή, δεν εφαρμόζεται.

2. Για την επιδίκαση της αποζημίωσης απαιτείται η προηγούμενη ακύρωση ή αναγνώριση της ακυρότητας της παράνομης πράξης ή παράλειψης από το αρμόδιο δικαστήριο. Επιτρέπεται σώρευση της αγωγής αποζημίωσης με την αγωγή αναγνώρισης της ακυρότητας κατά τις κοινές διατάξεις.

Άρθρο 6

Εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων

1. Οι αποφάσεις των δικαστηρίων, οι οποίες εκδίδονται κατ'εφαρμογή του παρόντος νόμου, εκτελούνται με τα συνήθη μέσα αναγκαστικής εκτέλεσης, χωρίς κανένα περιορισμό, που να απορρέει από την ιδιότητα του διαδίκου και ιδίως της αναθέτουσας αρχής.

2. Αν ο καθ'ού η εκτέλεση της χρηματικής απαίτησης είναι το Ελληνικό Δημόσιο ή νομικά πρόσωπα τα οποία κατά το νόμο απολαύουν των διαδικαστικών του προνομίων, η εκτέλεση μπορεί να γίνει επί της ιδιωτικής περιουσίας και μόνον αφού παρέλθει προθεσμία τριών μηνών από την επίδοση, δια δικαστικού επιμελητή, σχετικής αίτησης προς καταβολή των επιδικασθέντων μαζί με τον προς εκτέλεση τίτλο.

Άρθρο 7

Συνεργασία των ελληνικών αρχών με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

1. Όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θεωρώντας ότι έχει διαπραχθεί σαφής και κατάφωρη παράβαση των κοινοτικών διατάξεων, οι οποίες ρυθμίζουν τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων δημόσιου έργου, προμήθειας ή υπηρεσίας, ζητεί την άρση αυτής, η υπηρεσία του αρμόδιου Υπουργείου που παρέλαβε τη γνωστοποίηση διαβιβάζει μέσα σε είκοσι μια ημέρες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τα ακόλουθα στοιχεία:

- α) βεβαίωση ότι η παράβαση έχει αρθεί ή
- β) αιτιολογημένη απάντηση με την οποία εξηγεί για ποιό λόγο δεν έγινε καμιά επανορθωτική ενέργεια ή
- γ) γνωστοποίηση ότι η διαδικασία σύναψης της υπόψη σύμβασης έχει ανασταλεί είτε με πρωτοβουλία της αναθέτουσας αρχής είτε ύστερα από αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 3.

2. Η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται, μέσα σε πέντε ημέρες από τότε που θα της ζητηθεί από την αρμόδια να παράσχει τις πληροφορίες της προηγούμενης

παραγράφου υπηρεσία του Υπουργείου, να αποστέλλει σ'αυτή κάθε σχετικό με την εικαζόμενη παράβαση στοιχείο.

3. Στην περίπτωση που σύμφωνα με την παρ. 1β του παρόντος άρθρου γνωστοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι δεν έγινε καμμία επανορθωτική ενέργεια λόγω εκκρεμούς αίτησης ασφαλιστικών μέτρων, η υπηρεσία του αρμόδιου Υπουργείου ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το αποτέλεσμα της δίκης, όταν αυτό γίνει γνωστό.

4. Στην περίπτωση που σύμφωνα με την παρ. 1γ του παρόντος άρθρου γνωστοποιηθεί ότι έχει χορηγηθεί αναστολή, η υπηρεσία του αρμόδιου Υπουργείου γνωστοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την τυχόν ανάκληση της αναστολής ή την έναρξη νέας διαδικασίας σύναψης σύμβασης που συνδέεται στο σύνολό της ή κατά ένα μέρος με την προηγούμενη διαδικασία. Η νέα αυτή γνωστοποίηση πρέπει να βεβαιώνει ότι η εικαζόμενη παράβαση έχει αρθεί ή να περιέχει αιτιολογημένη απάντηση και να εξηγεί για ποιό λόγο δεν έγινε καμμία επανορθωτική ενέργεια.

5. Οι υπηρεσίες των αρμόδιων Υπουργείων διαβιβάζουν κάθε χρόνο στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή πριν από την 1η Μαρτίου πληροφοριακά στοιχεία σχετικά με τα ένδικα βοηθήματα παροχής δικαστικής προστασίας κατά τον παρόντα νόμο. Οι αναθέτουσες αρχές οφείλουν να διαβιβάζουν στο αρμόδιο Υπουργείο τα απαιτούμενα για την ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στοιχεία, τα οποία καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεννόηση με τη Συμβουλευτική Επιτροπή για τις συμβάσεις του δημοσίου και ανακοινώνονται με εγκύκλιο.

6. Ως αρμόδιο Υπουργείο, κατά την έννοια του παρόντος άρθρου, νοούνται το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων για τις συμβάσεις δημόσιων έργων, το Υπουργείο Ανάπτυξης για τις συμβάσεις κρατικών προμηθειών και το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας για τις συμβάσεις υπηρεσιών. Με κοινή απόφαση των τριών Υπουργών μπορεί να ανατίθεται η κατά το παρόν άρθρο αρμοδιότητα συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και για τους τρεις τομείς σε μια υπάρχουσα ή συνιστώμενη αρχή.

Άρθρο 8 **Έναρξη ισχύος**

1. Η ισχύς των διατάξεων του παρόντος νόμου αρχίζει την πρώτη του μεθεπόμενου μήνα από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

2. Οι διατάξεις του παρόντος νόμου διέπουν τις διαφορές που αναφύονται από πράξεις ή παραλείψεις, οι οποίες εκδίδονται ή συντελούνται μετά την έναρξη της ισχύος του.